

**А. О. Федорова**

*студ. III курсу*

*спеціальність «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: ст. викл. Л. О. Масіна*

## **ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Особливу роль для підприємства, яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність та операції з валютою, відіграє чітке та достовірне відображення інформації при веденні бухгалтерського обліку для прийняття ефективних рішень щодо господарської діяльності.

На початку 2019 р. відбулися важливі зміни у валютному законодавстві країни, що значно вплинуло на відображення операцій з валютою та зовнішньоекономічної діяльності у бухгалтерському обліку.

Валютні операції здійснюються без обмежень відповідно до законодавства України, крім випадків, встановлених законами України, що регулюють відносини у сферах забезпечення національної безпеки, запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, виконання взятих Україною зобов'язань за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також випадків запровадження Національним банком України відповідно до цього Закону заходів захисту [1, ст. 4].

Про те, якщо говорити про зовнішньоекономічну діяльність підприємства, почали діяти деякі обмеження щодо розрахунків зі зовнішньоекономічних операцій. Розрахунки за зовнішньоекономічними операціями здійснюються виключно через рахунки в банках. Розрахунки за зовнішньоекономічними договорами (контрактами) у готівковій формі заборонено, крім випадку передбаченого цим положенням [2, ст. 16].

Надходження в іноземній валюті на користь юридичних осіб-резидентів, крім банків, фізичних осіб із-за кордону підлягають обов'язковому продажу з 01.03.2019 р. у розмірі 30%. Також існує перелік надходжень, які не підлягають обов'язковому продажу [2, ст. 26].

Окремим питанням є встановлення лімітів на здійснення валютних операцій. Резиденту (юридичній особі/фізичній особі-підприємцю) дозволяється здійснювати валютні операції з метою здійснення його господарської діяльності з переказу коштів з України/на поточні рахунки нерезидентів-юридичних осіб, відкриті в Україні (крім інвестиційних рахунків), протягом календарного року на загальну суму, що не має перевищувати в сукупності 2 000 000 євро включно (еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті/гривні за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на дату здійснення відповідної операції) [2, ст. 89].

Крім лімітів встановлено і граничні строки розрахунків за операціями експорту та імпорту товарів. У разі порушення резидентами строків передбачається нарахування пені за кожний день прострочення в розмірі 0,3 відсотка суми неоподаткованих грошових коштів за договором (вартості недопоставленого товару) у національній валюті (у разі здійснення розрахунків за зовнішньоекономічним договором (контрактом) у національній валюті) або в іноземній валюті, перерахованій у національну валюту за курсом Національного банку України, встановленим на день виникнення заборгованості. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати суми неоподаткованих грошових коштів за договором (вартості недопоставленого товару) [1, ст. 13].

При відображенні валютних операцій, бухгалтери на підприємстві мають брати до уваги курсову різницю. Згідно з П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», «курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів» [3]. Аналогічне визначення дає й МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів». Але на практиці під курсовою різницею розуміють різницю, яка виникає внаслідок щоденної зміни офіційних валютних курсів, що встановлюються Національним банком України. Курсові різниці виникають або на дату проведення розрахунку (операції), або на дату складання бухгалтерської звітності. Крім курсових різниць, як різниць, що виникають із зміною кожного дня курсів валют Нацбанком України, також виникають різниці між фактичним курсом НБУ на певну дату і фактичним курсом купівлі або продажу валюти банком на міжбанківському валютному ринку України, які прийнято називати «сумовими різницями». Таким чином, на практиці різниці, які нараховуються за різних валютних курсів, можуть бути курсові або сумові.

Курсові різниці умовно поділяють на операційні і неопераційні. При віднесенні курсової різниці до операційної чи неопераційної варто керуватися

тим, якою – операційною, інвестиційною чи фінансовою – є сама операція, у результаті проведення якої така курсова різниця утворилася. Курсові різниці, які виникають унаслідок перерахунку залишків валютних коштів у банку й у касі підприємства на дату балансує операційними для відображення в обліку і складання звіту про фінансові результати, неопераційними – при складанні звіту про рух грошових коштів.

Окремо обчислюють курсові різниці за внесками до зареєстрованого (пайового) капіталу і додаткового капіталу (рахунки 423 і 425). Різниці, що виникають за монетарними статтями в інвалюті, можуть мати для підприємства як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивні наслідки виражаються у формі доходів, а негативні – у формі втрат. Якою для підприємства буде конкретна різниця, залежить від того, для якої статті вона обчислюється. Якщо підприємство має валюту на поточному валютному рахунку, то збільшення курсу цієї валюти означатиме зростання її вартості у гривнях. Тож якщо підприємство вирішить її продати, то воно отримає додатковий дохід. А якщо підприємство має заборгованість за кредитом в інвалюті, то при зростанні валютного курсу зростає і вартість його у гривнях, що є не вигідним для підприємства, а отже, означає втрати для підприємства. Таким чином, вплив зміни валютних курсів на господарську діяльність підприємства може бути позитивним і виражатись у формі доходу – це позитивна різниця, а може бути негативним і виражатись у формі втрат – це негативна різниця.

Для обліку курсових різниць за власним капіталом призначені рахунки 423 «Накопичені курсові різниці» та 425 «Інший додатковий капітал», у кредиті яких відображаються позитивні курсові різниці, а в дебеті – негативні.

Курсові різниці за господарськими операціями, що відносять до операційної діяльності підприємства, відображаються у кредиті рахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці», якщо різниця позитивна, і в дебеті рахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці», якщо різниця негативна. Курсові різниці за господарськими операціями, що відносять до фінансової та інвестиційної діяльності (тобто неопераційні), відображають у кредиті рахунку 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці», якщо різниця позитивна, і в дебеті рахунку 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць», якщо різниця негативна.

Що стосується сумових різниць, то вони відображаються у кредиті рахунку 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти», якщо різниця позитивна, і в дебеті рахунку 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти». Відносно визначення сумових різниць, то порядок визначення фінансового результату від операцій із купівлі-продажу інвалюти описано в Інструкції № 291.

Отже, відображення у бухгалтерському обліку валютних операцій та операцій зі зовнішньоекономічної діяльності зазнало значних змін. Попри всі

зміни, умови для ведення зовнішньоекономічної діяльності та операцій з валютою на підприємстві стали значно легші. Головним залишається достовірне відображення усіх операцій у бухгалтерському обліку.

### ***Список використаної літератури***

1. Про валюту та валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 20.03.2019).
2. Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 07.02.2019 р. № 0005500-19. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19> (дата звернення: 20.03.2019).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00> (дата звернення: 23.03.2019).